

1. OSA (46) sb

f (36), *m* (10) [w funkcji *n-pers*].

-ss-, -łf- (29), -s-, -f- (16), -fz- (1).

o oraz a jasne.

sg *N* osa (20). ◊ *G* osy (13). ◊ *A* osę (1). ◊ *pl N* osy (9). ◊ *G* os (1). ◊ *D* osām (1) *HistAl*, os(o)m (1) *SkarŻyw*.

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. zool. *Vespa vulgaris L. (Rost)*; owad błonkoskrzydły, żądłowy, średniej wielkości lub duży (długość 7–40 mm), ubarwiony zwykle czarno, w jaskrawe żółte przepaski i plamy; *vespa Murm*, *Mymer*¹, *BartBydg*, *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *fucus Mymer*¹; *bombyx*, *ichneumon*, *pseudosphex Cn* (36) : *Murm* 98; *Mymer*¹ 28, 28v; *Vespa*, animal exiguum volatile, aculeis venenosum, quod ex asinorum carnibus putridis nascitur, ossa *BartBydg* 169; *Lęga* [!] fie *Ołfy* w gęłtwinie wzgorę na drzewie/ á maia też węż z wołku (ale nie ielt taki iako *Pfzczeli*. [...] *Zywi* fie *Ołfa* wyfłsaniem owocz, gnoiu albo też y mięła iakiego/ albo z pokarmu inšzych zwierząt. *FalZioł* IV 28c, +7, IV 28b, c [3 r.], d; ábowiem wielkie zebranie much nie vczyni żadney porałzki máłóci ołsam [*vespium paucitati*; *maloczy szczyyelow HistAl 1510/213*]. *HistAl* F3v; *Mącz* 328d, [489]d; *RejZwierc* 115; *CzechEp* 417 [2 r.]; *Vespa Insectum volucre*, api simile – *Ołfa*. *Calep* 1117a.

W połączeniach szeregowych (6): *Vkħąłzenie* też od *pczoły* albo od *fzerłzenia*, od *oły*, od *łzczmiela*: *leczi* [*łajno wołowe*] *FalZioł* I 144b; *Czemu* *pczoły*, *oły*, *muchy*, y inšze *robacztwa ta[k]owy* *głós* [d]aią *chocia* *łą* bez *płuc* y też bez inšzego *nacznia głófu*. *GlabGad* D; *Entoma*, *Włzelákie* *robacztwo/ yáko* *łą* *Muchy/ Oły/ Bąki/ Krówki/ Płzczóły/ które* *fie* *głową* od drugiey *częšcy* *ciała* *dzielą*. *Mącz* 104a, 110a; *SkarŻyw* 274; *KlonWor* 57.

W porównaniu (1): *Nos* *konczyłty* *zawłze* *gniew* *znamionuie* á *im* *wiełfza* w *nim* *będzie* *ołtrołć*, *Tim* *wiełfzą* *vkazuie* *gniewliwołć* *iakoby* *ołfa*. *GlabGad* N8.

Przysłowie: *boć* *też* *y* *oła* *iádowita* z *nalepšzego* *žiołká/ z* *ktorego* *łłodki* *miod* *dobra* *płzczółká/* *coš* *gorzkiego* *z* *gromadza* *CzechRozm* 198v; [*iáko* *ołfa* *iad* *fwoy* z *dobrego* *kwieciá* z *ktorego* *też* *y* *Pczoła* *łłodkošć* *fwoię* *bierze* *SzczerbSpecSax* 175].

Wyrażenia: »*jad* *osy*« (1): *Przeciw* *temu* *iadowi* *ołfi* *albo* *płzczóły/ dobrze* *ielt* *emplałtr* z *poletu* *zwiercianego* *na* *bolenie* *przykładać*. *FalZioł* IV 28d.

»*osa* *jadowita*« (1): *CzechRozm* 198v *cf* *Przysłowie*.

»*roj* *os*« (1): *Examen*, *Roy* *płzczól/ os/ áłbo* *też* *Szerłzeniów*. *Mącz* 110a.

Szeregi: »*p(s)czoła* *albo* *osa*« [*szyk* 3:2] (5): *Vkħąłzenie* od *pczoły/ albo* od *ołfy* *leczy*. *FalZioł* *4v, I 138d, IV 5b, 28c, d. [*Ponadto* *w* *połączeniach* *szeregowych* 5 r.]

»*osa* *i* *si(e)rszeń*« [*szyk* 1:1] (2): *FalZioł* IV 28c; *iáko* *mšciwe* *roie* *mogile* *ošiádły/ Ołfy* *y* *šierłzenie/* *fłrzech* *fię* *by* *ćię* *nie* *opádły*. *KlonŻal* C4. [*Ponadto* *w* *połączeniach* *szeregowych* 2 r.]

W przen (2) :

Fraza: »*osa* *na* *nos* *siędzie*« = *ktoš* *się* *rozgniewa*, *obrazi* (1): *Nákoniec* *y* *w* *tym* *fmiechu/ czáfem* *przydzie* *záfłonienie/ á* *czáfem* *oła* *ná* *nos* *siędzie*. *Przetho* *Dworzánin* *muši* *fie* *pilnie* *przypátrowáć/* *iákiej* *ći* *będa* *myłli/ przy* *kthorych* *trefnowáć* *ma* *GórnDworz* S2v.

Szereg: »osy i czyrwie« (1): Abowiem wiemy y widzimy iż čás nález bárzo krotki iest á zdrzeiemy iáko iáblká łodkie ná drzewie/ áno iedny głodzą ofy/ drugie czyrw gryzie [...]. Tákże też nam przychodzi/ y ofy nas y czyrwie rozmáici gryzą *RejZwierc* 115.

2. *n-pers* [w tym w połączeniu z imieniem własnym (8)] (10) : Iłch byl v Iacuba ofy wnyedyelye Oculi therafz przella przed wyeczorem *LibMal* 1554/187v; Pothym Przifchedłchi thamze do ofy wthidzyen wchithkich splaczem proffil abi mv odpufzczili *LibMal* 1554/189v, 1554/187, 188, 188v, 189 [4 r.], 189v.

EW